

Fjädrar som makt och prydnad

Nu öppnar Världskulturmuseets nya utställning om fågelfjädrars kulturella betydelse i tid och rum. Boel Ulfssdotter ser en spännande utställning som utnyttjar museets lokaler till fullo.

UTSTÄLLNING
FEATHERS
- EN VÄRLD AV FJÄDRAR
Världskulturmuseet
t o m 19 augusti

Detsvårt underskattade Världskulturmuseet i Göteborg öppnar nu en av de mest spännande utställningar jag sett på länge. Genom en sensationellt bra iscensättning lyckas man diskutera något så oväntat som fågelfjädrarnas kulturella betydelse över tid och rum, på ett både informativt och lustfyllt sätt. Detta är naturligtvis mycket svårt, inte minst eftersom fjädrar är ett organiskt material och därför nedbrytbart. Vissa fjädrar tappar dessutom sin naturliga lyster och färg när de hamnar i en ny miljö. I andra fall har de monterats i olika typer av huvudbonader och helt enkelt slitits ut.

Detta till trots har man nu på Världskulturmuseet med hjälp av ett fascinerande bildmaterial, samt ett antal utvalda teman och föremål, skapat en utställning som ger intressanta perspektiv på människans användning av fågelfjädrar i olika kulturella sammanhang. I korta, filmade sekvenser lär vi oss exempelvis om hur fjädern i form av Halskragar och mantlar kom att motsvara guld och ädelstenar som statusmarkör på Hawaii. Ju längre mantel, desto högre potential. Örnfjädrarnas högre rang bland de nordamerikanska ursprungsbefolkningarna tydliggörs genom att man använder dem i sina huvudbonader.

TACK VARE ETT generöst utlån från Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm förs besökaren på ett annat ställe in i en gyllene bur för att därifrån betrakta fåglar som framför allt jagats för sina fjädrar. Jag ser för första gången hur den numera fridlysta paradisfågeln egentligen ser ut. I monteringen ligger ett tiotal beslagtagna kolibrifåglar som slapp bli hatdekorera-

tioner, på rad. Deras vidunderligt vackra, men sorgligt bortslösade fjäderskrudar gnistrar fortfarande i ljusskenet. Lite längre bort får jag lära mig om så kallad tapirage, ursprungsfolkens sätt att med hjälp olika vätskor få en fjäder i annan färg än den förväntade att växa ut på en fågel. Så pass sofistikerad var användningen av detta material i olika rituella sammanhang.

MODEFJÄDRAR KALLAS DET tema som berättar om västerländska modeskapares sätt att använda fjädrar i sina kreationer. Jag blir

HUVUDPRYDNAD. Från shuarfolket i Ecuador, där fåglar har ett symboliskt värde.

speciellt förtjust i Jean Paul Gaultiers genomtänkta användning av tufffjädrar i en upprättstående kappkrage, samtidigt som den tidstypiska 80-talskappan från Balmain, gjord helt av infärgade strutsfjädrar, mer än något annat vittnar om decenniets nästintill motbjudande excesser. På andra sidan utställningslokalen ställer man ut ett antal moderna huvudbonader skapade av studenterna vid Textilhögskolan i Borås. Till min stora besvikelse visas de hängande högt upp i luften – som fåglar, förstås – men det omöjliggör helt varje försök av besökaren att ta dem till sig. De är definitivt värda ett bättre öde, speciellt eftersom studenternas beskrivningar av sina verk som ”en undersökning av fågelbon”, eller ”fjädrarnas kamouflageeffekt”, låter hur spännande som helst. Jag hoppas därför på en snar ändring av deras exponering.

Samtidigt är det just visualiseringen av materialet som gör att man blir så engagerad av utställningen som helhet och i detta avseende spelar även museibygnadens utformning en avgörande stor roll. Museet ansågs vid sin invigning 2004 vara en sorts arvtagare till 60- och 70-talens brutalistiska byggnadsstil. Fördelen med denna är att frånvaron av ornamentik i samspel med stora cementväggar ger utmärkta förutsättningar för projicering av bildmaterial. Detta utnyttjas fullt ut i utställningen och den nästintill verkliga skalan på föremål och människor ökar besökarens möjlighet till inlevelse på ett avgörande sätt.

TILL DETTA KOMMER också de generösa utställningsytor museet förfogar över. Här finns en möjlighet för besökaren att utan problem ta ett steg tillbaka och betrakta föremålen på avstånd. Här finns också sittplatser på utvalda ställen, som i plymmakaren Tim Mårtenssons hörn, där man också kan se en dokumentär om hans verksamhet. Denna möjlighet till eftertanke och

MÅNGSIDIGT. Världskulturmuseet har skapat en utställning som ger intressanta perspektiv på människans användning av fågelfjädrar i olika kulturella sammanhang. Mundurukú, Brasilien, tidigt 1800-tal. Fjädrar (bland annat ara och tukan) samt rotting.

fördjupning på plats som detta skapar, ökar också besökarens engagemang i det utställda materialet, oavsett hur bekant det är från början.

Till detta kommer att museet också har samlat utställningstexterna i katalogform. Här finns visserligen inga bilder, men den ornitologiskt intresserade har åtminstone möj-

lighet att få med sig en lista på de utställda fåglarna, andra får med sig en kort introduktion till hur fjädrar har använts som status- och makt-symboler, medan åter andra får möd sig lite grundläggande information om rituella fjäderdräkter. Det duger mycket bra till att öppna dörren till ett helt nytt kunskapsfält.

Boel Ulfssdotter

Konstkritiker